Opłata pocztowa uiszczona gotówką

ŻYCIE GOSPODARCZE

Dwutygodnik poświęcony sprawom gospodarczym Polski Zachodniej

Organ Związku Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu.

NR. 21 **Poznań, dnia 1 listopada 1938** **ROK 17**

Wydawca: **Związek Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu**
ul. Rzeczypospolitej nr. 1 Telefon nr. 25-95 i 48-98

W trzecią rocznicę

Dnia 27 października 1938 r. upływa trzeci rok, gdy do wiecznego snu zamknął oczy

Ś. p. Seweryn Samulski

nieodżałowany Prezes naszego Związku, Wielki Społecznik i Przewodnik polskiego życia gospodarczego na ziemi Wielkopolskiej.

Świetlana pamięć szlachetnej Postaci Zmarłego żyje nadal wśród nas, albowiem nie zginie to co wielkie i potężne było i pozostanie Postać Zmarłego w historii Polski Zachodniej na zawsze, jako uosobnienie tężyzny moralnej pokolenia, które wywalczyło Niepodległość Rzeczypospolitej i utrwaliło podstawy gospodarcze Jej samodzielnego bytu.

* * *

Związek Fabrykantów prosi wszystkich Członków o łaskawy liczny udział w Mszy św., która odprawioną będzie **dnia 3 listopada br. o godz. 8.30 w kościele św. Marcina** za pamięć śp. Prezesa Seweryna Samulskiego.

Amortyzacja budynków nabytych przed wojną.

Powyższe zagadnienie chcę tu krótko omówić tylko ze stanowiska przepisów podatkowych.

Budynek wskutek używania go, a nawet wskutek samego upływu czasu, zużywa się, niszczeje, traci na wartości.

Ten coroczny ubytek wartości budynku wskutek jego zużywania się i starzenia stanowi stratę majątkową właściciela.

Tę stratę może sobie właściciel (wyjątkowo użytkowca) przy obliczaniu swego dochodu podatkowego potrącić od dochodu jako tzw. odpis na zużycie.

Dokładne obliczenie w pieniądzach tej corocznej straty na budynkach z powodu ich zużywania się jest rzeczą trudną. Rozporządzenia wykonawcze do ustawy o podatku dochodowym, liczne okólniki Ministerstwa Skarbu, a wreszcie wyroki Najwyższego Trybunału Administracyjnego, starają się wyjaśnić wiele wątpliwych kwestyj, lecz mimo to pozostało jeszcze wiele niejasności, które ciągle są przedmiotem różnicy zdań między płatnikami a Władzą Skarbową.

Omówienie tych wszystkich kwestyj spornych wymagałoby obszernej rozprawy, na którą brak tutaj miejsca.

Na razie omówię tylko sprawę obliczania odpisów przy budynkach, nabytych przed wielką wojną, względnie za pełnowartościową walutę przedwojenną.

Najprostsze obliczenie corocznej straty właściciela z powodu zużywania się budynku przedstawia się na przykładzie następująco: Dom mieszkalny został wybudowany lub nabyty za sumę 150.000 marek niemieckich. Jego przypuszczalna trwałość wynosi 100 lat. Ogólnie więc biorąc, traci właściciel na swym domu corocznie jedną setną część czyli 1% z wartości domu, a więc 1.500 marek niemieckich. Tę sumę ma prawo płatnik odliczyć od dochodu.

Lecz w jaki sposób przeliczyć te marki na obecne złote?

U osób, które prowadziły i prowadzą księgi handlowe, względnie gospodarcze, sprawa ta została dawno należycie uregulowana.

W r. 1924 po wprowadzeniu złotego dawnego parytetu (rozp. Prez. Rzpltej z 20. I. 1924 — „Dz. Ust.“ 37, poz. 401) zarządzono przeszacowanie aktywów i pasywów bilansowych na złote, zbliżając bilansowe wartości budynków do ich rzeczywistej wartości, wyrażonej w złotych.

Gdy później w latach 1926 i 1927 nastąpiła dewaluacja złotego i ustabilizowanie na poziomie znacznie niższym (rozp. Prez. z 13. X. 1927 (Dz. Ust. 88, poz. 790) tak, że za 100 zł z r. 1924 wypadało 172 zł nowych, będących dotychczas w obiegu, pozwolono rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z 22 marca 1928 (Dz. Ust. Nr. 38, poz. 352) osobom prowadzącym księgi przerachować ponownie wszelkie obiekty majątkowe na nowe złote w powyższym stosunku 172 zł za każdych dotychczasowych 100 zł.

W ten sposób wartości starych budynków są u osób prowadzących księgi wyrażone zasadniczo w obecnych złotych we właściwej wysokości t. j. za jedną przedwojenną markę wypada zł 2,12.

Tymczasem właścicielom domów nie prowadzącym prawidłowych ksiąg handlowych przeliczają urzędy skarbowe wartość domów nabytych za pełnowartościowe marki niemieckie według kursu zł 1,23 za 1 markę, a więc według kursu dawnego złotego z r. 1924.

Urzędy nie uwzględniają tu zatem obniżki wartości złotego i ustabilizowania go w r. 1927 na takim poziomie, że za dawnego 1 złotego z r. 1924 wypada dzisiejszych złotych 1,72 i że gdy złotych z r. 1924 trzeba było 1,23 na jedną markę, to obecnych potrzeba 2,12.

Ponieważ wszelkie wartości liczymy w złotych obecnych, więc nie widać żadnej słusznej racji, ażeby tylko wartości budynków dla celów amortyzacji miały być wyrażane w złotych z r. 1924, a nie w złotych obecnych.

Urzędy powołują się na rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 14 maja 1924 (Dz. Ust. 42 poz. 441). Rozporządzenie to dotyczy jednak tylko zobowiązań cywilnoprawnych, czyli długów, a nie wartości obiektów majątkowych, które, ogólnie biorąc, pozostają w pewnym stałym stosunku do złota.

Przecież u osób prowadzących księgi uznaje się przeliczenie starych obiektów majątkowych po kursie uwzględniającym spadek złotego w r. 1927.

Odmienne określanie wartości budynków u podatników nie prowadzących ksiąg nie ma żadnego słusznego uzasadnienia. Zachodzi tu stosowanie nierównej miary.

Można się spodziewać, że Komisje Odwoławcze sprostują wskutek odwołań płatników te niewłaściwe moim zdaniem przeliczenia. Gdyby to nie nastąpiło, będą płatnicy mogli uzyskać wyjaśnienie sprawy tylko w drodze skarg do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Józef Wanke.

Umowa handlowa polsko-niemiecka.

W okresie od czerwca do września br. przeprowadzone zostały między zainteresowanymi resortami polskimi i niemieckimi rokowania w sprawie dodatkowego przywozu na warunkach kredytowych z Niemiec do Polski maszyn i instalacji przemysłowych. Intencją naszych władz naczelnych jest umożliwienie modernizowania przemysłu prywatnego, w szczególności tego, który pracuje na eksport. Strona polska wobec tego miała za zadanie uzyskanie specjalnych, możliwie dogodnych dla polskiego przemysłu warunków, które by ułatwiły zakup maszyn na projektowane inwestycje i jednocześnie zapewnienie eksportu płodów rolnych w korzystnych dla Polski warunkach.

Jak wiadomo, import z Niemiec, dokonywany w ramach normalnych obrotów towarowych polsko-niemieckich, musi być z natury rzeczy ograniczony stosunkowo krótkimi terminami kredytowymi. Jakkolwiek terminy te w wypadku przywozu dla celów inwestycyjnych przyznawane są w sposób możliwie liberalny, to jednak niedostateczny, jeżeli chodzi o inwestycje na szerszą skalę, a zwłaszcza o inwestycje dokonywane przez nowopowstające placówki wytwórcze.

Wspomniane rokowania, które ze strony polskiej były prowadzone przez p. dyr. Domaniewskiego, radcę handlowego przy ambasadzie R. P. w Berlinie p. Pilcha i radcę Ministerstwa Skarbu p. J. Rucińskiego, zakończone zostały podpisaniem w Berlinie specjalnego porozumienia polsko-niemieckiego. Porozumienie to przewiduje przyznanie ze strony niemieckiej 9-letniego kredytu towarowego dla dodatkowego importu z Niemiec instalacji, urządzeń oraz maszyn, aparatów, narzędzi itp. towarów dla celów inwestycyjnych. Łączna kwota dodatkowych dostaw z Niemiec do Polski, które rozłożone będą na 4 najbliższe lata po 30 miln. zł rocznie, wynosić będzie 120 miln. zł.

Zamówienia dotyczyć będą tylko takich dostaw, które nie mogą być dokonane w ramach normalnych obrotów polsko-niemieckich. Omawiany import będzie zapłacony za pomocą dodatkowego, poza normalnym plafonem wywozowym do Niemiec, eksportu z Polski artykułów rolniczych. Eksport ten będzie się odbywał w miarę zapadania terminów płatności kredytu, udzielanego polskim nabywcom przez stronę niemiecką . W ramach ustalonego planu splat przewiduje się przedpłatę na poczet wydawanych zamówień. Przedpłata będzie dokonana przede wszystkim w formie eksportu zboża. Eksport ten nastąpi w poważniejszych rozmiarach jeszcze w obecnej kampanii zbożowej.

Wykonanie porozumienia polsko - niemieckiego z uwagi na szereg specjalnych postanowień technicznych, kontrolowane będzie w zakresie dokonywania zamówień w Niemczech oraz regulowania związanych z tym należności przez specjalną komisję, która ustanowiona będzie w najbliższym czasie przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu.

Projekt ustawy o rejestrowym prawie zastawu na maszynach, silnikach i pędniach.

W interesie uprzemysłowienia kraju leży, aby obok powstawania nowych zakładów przemysłowych zapewnić odpowiednie warunki rozrostu i sprawności techniczno-produkcyjniej już istniejącym placówkom, co znowu ściśle się łączy z zagadnieniem sfinansowania nakładów inwestycyjnych i modernizacyjnych. Celem ułatwienia owych możliwości inwestycyjnych nawet mniej silnym finansowo warsztatom pracy, aktualnym stało się opracowanie projektu ustawy o rejestrowym prawie zastawu na maszynach, nabywanych na zasadach kredytowych, o którym w swoim czasie kilkakrotnie pisaliśmy. W pierwszej koncepcji projekt ustawy w tej sprawie zmierzał do wprowadzenia instytucji zastawu rejestrowego tylko w odniesieniu do inwestycji, podejmowanych przez warsztaty rzemieślnicze. Z uwagi na stanowisko zajęte przez Izby Przemysłowo-Handlowe w tej sprawie, Ministerstwo Przemysłu i Handlu zmodyfikowało pierwotny projekt i ostatnio w uzupełnionej formie przesłało go Izbom Przemysłowo - Handlowym do zaopiniowania Zmodyfikowany projekt uwzględnia już w częściowej mierze uwagi samorządu gospodarczego, a więc rozszerza możność ustanowienia zastawu równieżi na zakłady przemysłowe oraz obejmuje prawem zastawu wyłącznie maszyny, silniki i pędnie **nowe**. Przedmiotem prawa zastawu w myśl projektu może być wyłącznie cena kupna, a podmiotem — sprzedawca, o ile jest nim kupiec rejestrowy, lub też instytucje kredytowe, udzielające nabywcy pożyczki na zakup. Zaznaczyć trzeba, że maszyna, silnik lub pędnie obciążone rejestrowym prawem zastawu nawet przytwierdzone do nieruchomości w myśl projektu pozostają ruchomościami. Odnośnie procedury w sprawach o prawo rejestrowe projekt nie uwzględnił zgłoszonego przez samorząd gospodarczy postulatu, by rejestr prowadziły sądy grodzkie, przyjął jednak uwagę w sprawie ustanowienia jako instancji odwoławczej sądów okręgowych, od orzeczeń których przysługiwać będzie jedynie skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego. Poza tym projekt zawiera przepisy o licytacji zastawu i sankcjach karnych na dłużników — właścicieli przedmiotu, obciążonego zastawom w wypadku działania rozmyślnego na szkodę wierzycieli.

Nowelizacja ustawy o wystawach i targach gospodarczych.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu przygotowało nowelę do dekretu Prezydenta z dnia 17 września 1927 r. o wystawach i targach gospodarczych. Równocześnie został przygotowany projekt rozporządzenia wykonawczego do podstawowego dekretu oraz do tej noweli. Oba te projekty zostały przesłane samorządowi przemysłohandlowemu do zaopiniowania.

Najistotniejsze momenty odnośnej reformy, zmierzającej do podniesienia wystaw i targów na wyższy poziom oraz do zapobieżenia imprezom, urządzanym nieracjonalnie i niedbale, wychodzą z następujących założeń:

Częstokroć zdarza się, że organizatorzy wystaw i targów gospodarczych występują o zezwolenie władzy na urządzanie tych imprez po przeprowadzeniu już daleko idących przygotowań. Wskutek tego władza, postawiona wobec faktów dokonanych, jest skrępowana w powzięciu swobodnej decyzji i wielokrotnie, licząc się ze zobowiązaniami materialnymi i moralnymi organizatorów, udziela zezwolenia, jakkolwiek nie zawsze to idzie po linii jej zamierzeń, mających na celu dobro idei wystaw i targów gospodarczych, odpowiedni ich poziom, terminy itp.

Projektowany przepis, w myśl którego przed uzyskaniem zezwolenia władzy nie wolno przystępować do budowy pawilonów, wydzierżawiania terenów, reklamy itp. ma na celu przeciwdziałanie takiemu stanowi rzeczy, szkodliwemu zresztą dla samych wystaw i targów.

W celu uniemożliwienia urządzenia wystaw i targów gospodarczych przez spekulantów, projekt ustala krąg osób prawnych, względnie instytucyj, które mogą urządzać te imprezy i brać za nie odpowiedzialność finansową.

Dla zapewnienia wystawom i targom gospodarczym odpowiedniego poziomu organizacyjnego, konieczne jest powierzenie urządzenia tych imprez osobom wykwalifikowanym zawodowo.

Ponieważ powodzenie wystaw i targów gospodarczych zależy w znacznym stopniu od ich podstaw finansowych, przeto uzasadniony jest przepis, dotyczący kapitału i kaucji.

Wobec zaobserwowanej tendencji do urządzania wystaw i targów gospodarczych bez zezwolenia władzy, jest koniecznością wzmocnienie sankcyj karnych. Należy wprowadzić jurysdykcję administracyjną dla uzyskania szybkiego wymiaru kary.

Kurs bezpieczeństwa pracy.

Kurs Bezpieczeństwa Pracy w Poznaniu zorganizowany przez Centr. Zw. Śred. i Drobn. Przem. w Warszawie odbędzie się w listopadzie br. w dniach: 21—26 1938 r. w godzinach wieczornych a to dnia 21. XI. godz. 18—21 (3godz.) dn. 22, 23, 25 godz. 19—21 (6 godz.), dn. 24. XI. czwartek godz. 17—19 (2 godz.) i dn. 26. XI. godz. 18—21 (3 godz.). Wykłady będą miały miejsce w sali Tow. Literatów Pałac Działyńskich, Poznań Stary Rynek 78 I p.

Kurs jest przeznaczony dla kierowników akcji bezpieczeństwa pracy poszczególnych fabryk, w których akcja jest zorganizowana lub kierownictwo akcję bezpieczeństwa pracy zamierza zorganizować.

Poza tym kurs jest przeznaczony również dla kierowników, asystentów ruchu, mistrzów i pomocników, którzy chcą się zapoznać z zagadnieniem zorganizowanej akcji przeciwwypadkowej czyli akcji bezpieczeństwa i higieny pracy.

W programie kursu są następujące wykłady:

Elementy organizacji bezpieczeństwa pracy w fabryce
Higiena pracy
Organizacja pierwszej pomocy
Ochrony osobiste robotników
Czynnik ludzki a wypadki przy pracy
Zabezpieczenie techniczne: pędnie, obrabiarki do metali, obrabiarki do drzewa.
Bezpieczeństwo urządzeń elektrycznych
Bezpieczeństwo pożarowe w fabryce
Praktyczne wskazówki z zakresu akcji bezpieczeństwa pracy
Przepisy prawne w dziedzinie bezpieczeństwa pracy.

Szczegółowe programy otrzymują słuchacze w pierwszym dniu wykładów.

Kurs jest bezpłatny. Uczestnicy kursu otrzymają imienne zaświadczenia o przesłuchaniu kursu. **Zgłoszenia na kurs prosimy kierować do Związku Fabrykantów w Poznaniu.**

Skarb. - Finanse

Oprocentowanie nadpłat oraz obliczanie odsetek od zaległości pokrywanych nadpłatami.

Okólnik L. D. III 7781/4/38 Ministerstwo Skarbu ustaliło sprawę oprocentowania nadpłat oraz obliczania odsetek od zaległości pokrywanych nadpłatami. Zgodnie z art. 211 ordynacji podatkowej przepisy art. 125 § 2 ordynacji podatkowej nie dotyczą kwot nadmiernie lub nienależnie wpłaconych przed wejściem w życie ordynacji. Zdarzają się jednak przypadki, że kwota nienależnie lub nadmiernie wpłacona przed wejściem w życie ordynacji zastanie po wejściu w życie tejże ordynacji przerachowana na inną należność płatnika, w której wskutek uchylenia względnie obniżenia wymiaru powstanie nadpłata spowodowana właśnie wspomnianym przerachowaniem. W związku z wątpliwościami, czy w tym drugim przypadku nadpłata podlega oprocentowaniu, Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, że dzień przerachowania nadpłaty na inne należności płatnika traktować należy, jako dzień faktycznego uiszczenia przez płatnika danej należności. Skoro więc w tej należności powstanie nadpłata, która spowodowało uskutecznione po wejściu w życie ordynacji podatkowej przerach-

wanie kwot nienależnych lub nadmiernie wpłaconych przed wejściem w życie tj. przed dniem 1 października 1934 — nadpłata ta przy zaistnieniu warunków przewidzianych w art. 125 § 2 ordynacji podatkowej § 106 rozporządzenia wykonawczego do ordynacji podatkowej podlega oprocentowaniu. Równocześnie Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, że z dniem 23 sierpnia 1938 przy przerachowaniu nadpłat na inne zaległości płatnika w podatkach państwowych z dodatkami i w innych daninach publicznych, odsetki od tych zaległości obliczać należy nie po dzień ujawnienia nadpłaty tj. po dzień, w którym wydane zostało orzeczenie władzy, w związku z którym wynika nadpłata. Oprocentowanie zaś podlegającej przerachowaniu nadpłaty oblicza się od ostatnio dokonanych uiszczeń, które spowodowały nadpłatę za pełną ilość dni z wyłączeniem dnia ujawnienia nadpłaty.

Odpowiedzialność nabywcy przedsiębiorstwa za podatek przemysłowy.

Nabywca przedsiębiorstwa przemysłowego nie jest „płatnikiem" w odniesieniu do zaległości podatku przemysłowego, za które odpowiada majątek ruchomy przedsiębiorstwa. (wyrok N. T. A. z 13 grudnia 1937 r., l. rej. 361-36).

Wedle definicji art. 47 Ordynacji Podatkowej poz. 345134 Dz. Ust. płatnikiem jest osoba fizyczna lub prawna, podlegająca w myśl poszczególnych ustaw obowiązkowi podatkowemu. Jak już N. T. A. niejednokrotnie w swej judykaturze ustalił, podmiotem podatku przemysłowego jest przesiębiorca (wyroki N. T. A. l. rej. 1092-34 i 4745-34. Zbiór wyroków Nr. 1209 S). „Rzeczowy" charakter podatku przemysłowego może być rozumiany tylko w sensie przedmiotowego przedsiębiorcy do ram samego przedsiębiorstwa, jako jednostki gospodarczej posiadającej pewną odrębność gospodarczą od pozostałego majątku względnie od innych obiawów działalności gospodarczej podmiotu podatku. Odpowiedzialność rzeczowa przedsiębiorstwa za zaległości podatku przemysłowego, wynikająca z przepisu art. 140 Ord. Pod., niema charakteru obowiązku podatkowego nabywcy jako płatnika podatku, lecz stwarza tylko jego odpowiedzialność majątkiem ruchomym przejętego i dalej prowadzonego przedsiębiorstwa. Płatnikiem podatku pozostaje natomiast nadal osoba fizyczna lub prawna, której podatek zgodnie z ustawą o pod. przem. został wymierzony. Okoliczność, że nowy przedsiębiorca zaległości reguluje względnie stara się o uzyskanie ulg w ich uregulowaniu czy to ze względu na odpowiedzialność rzeczową przejętego przedsiębiorstwa, czy z uwagi na zaciągnięte przy jego nabyciu zobowiązanie, jak też i okoliczność, że władza skarbowa ten stan akceptowała, nie zmienia w niczym powyższego stanu rzeczy, wypływającego z publiczno prawnych przepisów podatkowych.

Dowody w postępowaniu podatkowym.

I. Zestawienie obrotów, sporządzone przez samego płatnika, nie może być traktowane jako wystarczający dowód bez poparcia go innymi dowodami uzasadniającymi poszczególne jego pozycje. (Wyrok N. T. A. z 9. II. 1938 r. L. Rej.: 3235/36).

II. Władza wymiarowa ma obowiązek w razie powołania się płatnika na dowody, przedłożone innej władzy, zażądać ich bądź zakreślić płatnikowi odpowiedni termin do ich przedłożenia. (Wyrok N. T. A. z 8. III. 1938 r. L. Rej.: 5073/35.)

Zysk podatkowy spółki kartelowej.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dnia 9. VI. 1938 r. L. Rej. 146/37 stanął na stanowisku, iż nadwyżka otrzymanych przez spółkę z ogr. odp. zaliczek na koszty handlowe zwrócona przed zamknięciem rachunków spólnikom jako komitentom, a to zgodnie z umową komisową, według której komitenci pokrywają tylko koszty handlowe spółki, a spółka nie otrzymuje żadnej prowizji ani jako organ kontrahentów nie powinna mieć zysków — nie stanowi podlegającego opodatkowaniu podatkiem dochodowym zysku spółki.

Niewykupienie świadectwa przemysłowego.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dnia 21. V. 1938 r. L. Rej. 3980/35 wypowiedział następującą zasadę prawną:

„Niewykupienie w przepisanym terminie właściwego świadectwa przemysłowego nie powoduje w myśl art. 1 ustawy z 31. VII. 1924 r. poz. 721 Dz. Ust. obowiązku uiszczenia kary za zwłokę." (Zasada prawna, wpisana do księgi zasad prawnych). (GSI).

Potrącalność z dochodu zapłaconych podatków.

Art. 10 ust. o pod. doch. stanowi, że daniny i świadczenia publiczne, za wyjątkiem osobno wymienionych, są potrącalne od ogólnego dochodu.

Władze skarbowe jednak ograniczały stosowanie tego przepisu wyłącznie do wypadków, gdy daniny dotyczyły tegoż okresu operacyjnego, za który był ustalony dochód podatkowy. Ostatnio N. T. A. orzekł (wyrok z dnia 13. VI. 1938 r. L. rej. 642/37), że zapłacone w danym okresie obrachunkowym daniny i świadczenia publiczne bezwzględnie podlegają potrąceniu z dochodu, uzyskanego w tymże okresie, bez względu na to, jakiego okresu podatkowego dotyczą.

Potrącenie z dochodu dodatkowego strat na kapitale obrotowym.

N. T. A. orzekł ostatnio (wyrok z dn. 2. IX. 38 r. L. rej. 855/38), że są potrącalne z dochodu podatkowego powstałe wskutek niewypłacalności banku, straty na kapitale obrotowym, ulokowanym w banku na rachunku bieżącym firmy. Kapitał bowiem obrotowy w tym wypadku nie stanowi trwałego i nienaruszalnego kapitału firmy, jakim jest naprz. kapitał zakładowy, lecz raczej może być traktowany narówni z wierzytelnością za sprzedany towar.

Jest to pewne odstępstwo od zasady (art. 8 p. 6. ust. o pod. doch.) niepotrącalności z dochodu strat na majątku, które ewentualnie można wykorzystać w analogicznych wypadkach, jak naprz.. utrata sum pobranych przez przedstawicieli, pośredników itp.

Opłaty na Fundusz Pracy od czynszów dzierżawnych.

Według art. 26 ustawy o Funduszu Pracy na Fundusz ten pobierane są opłaty od uzyskiwanych czynszów dzierżawnych za wynajęte budynki lub lokale.

Ostatnio N. T. A. orzekł (wyrok z dn. 15 V. 38 r. L. rej. 1671/37), że za opłaty te zawsze odpowiada właściciel nieruchomości — nawet i wówczas, gdy nieruchomość oddał w użytkowanie innej osobie, która już we własnym imieniu oddała nieruchomość lub lokale w dzierżawę i pobiera tenutę lub czynsze od bezpośrednich dzierżawców lub lokatorów.

Terminarz podatkowy na listopad.

Wlistopadzie r. b. przypada płatność następujących podatków:

do Dnia 5 — podatku od energii elektrycznej, pobranego w ciągu drugiej połowy października r. b.

do Dnia 7 — potrąconego pracownikom podatku dochodowego (dział II), od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawców w październiku r. b.

do Dnia 7 — specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych, wypłaconych w październiku r. b.

do Dnia 15 — trzeciej raty zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotów za 1938 rok.

do Dnia 15 — drugiej półrocznej raty podatku gruntowego za r. b.

do Dnia 20 — podatku od energii elektrycznej pobranego w ciągu pierwszych 15 dni listopada r. b.

do Dnia 25 — zaliczki miesięcznej na podatek przemysłowy od obrotu w wysokości podatku, przypadającego od obrotu, osiągniętego w październiku r. b. przez przedsiębiorstwa handlowe kat. I i II oraz przemysłowe I do V kat., prowadzące prawidłowe księgi handlowe, oraz przez wszystkie przedsiębiorstwa sprawozdawcze.

do Dnia 30 — drugiej półrocznej raty podatku od nieruchomości.

do Dnia 30 — podatku od kapitałów i rent, przypadającego od świadczeń umówionych w kontraktach o wydobywanie ciał kopalnych z cudzego gruntu za październik r. b.

Wyłączenie bonifikatów z opodatkowania

(Art. 5 ust. ost. ustawy o podatku przemysłowym.)

Warunkiem korzystania z przepisu o wyłączaniu bonifikacyj z podstaw opodatkowania jest, aby dokonywano sprzedaży towarów należących do danej firmy i na jej rachunek oraz aby bonifikaty przyznawane były od cen sprzedaży, należnych za towary tejże firmy. O ile firma zachowuje te warunki, to okoliczność, że dokonywa ona sprzedaży w ramach organizacji kartelowej, jest dla zastosowania ulgi obojętne.

(N. T. A. 22. I. 1938, l. rej. 6519/35). Przegl. Pr. Handl. 6/38, poz. 1751.

Sprawy socjalne.

Obowiązek pracodawcy wydania pracownikowi świadectwa, nieutrudniającego mu otrzymanie nowego zatrudnienia.

W myśl postanowień ustawy, pracodawca obowiązany jest na żądanie pracownika zwrócić mu natychmiast wszystkie świadectwa, znajdujące się u pracodawcy w przechowaniu. Pracodawca obowiązany jest na żądanie pracownika wydać mu niezwłocznie, a w każdym razie nie później niż w ciągu miesiąca od daty żądania, świadectwa co do czasu trwania pracy i rodzaju zatrudniania pracownika.

Pracodawcy nie wolno, w myśl art. 24 o umowie o pracę pracowników umysłowych, umieszczać w swiadectwie żadnych znaków, ani uwag, mogących utrudnić pracownikowi uzyskanie nowego stanowiska. Idendyczny przepis zawiera ustawa, dotycząca robotników z tym, że robotnik winien otrzymać świadectwo natychmiast. Na tym samym stanowisku odnośnie do świadectwa stoi kodeks zobowiązań (art. 474).

Z powyższego wynika, iż świadectwo pracy winno mieć brzmienie, lakoniczne, czysto informacyjne. Jeśli pracownik zwolniony został wskutek popełnienia kradzieży u pracodawcy i za ten czyn skazany został prawomocnym wyrokiem sądowym, to i wówczas nie wolno pracodawcy o fakcie tym żadnej w świadectwie uczynić wzmianki.

O ile pracodawca odmawia wydania świadectwa, w takim razie pracownik ma prawo złożenia odpowiedniej skargi w Inspektoracie Pracy. Inspektor Pracy, w wypadku tego rodzaju konfliktu o wydanie świadectwa, wzywa do siebie na rozmowę obie strony i po wysłuchaniu ich wyjaśnień, wyznacza pracodawcy krótki termin na wydanie świadectwa. O ile pracodawca nie wykona decyzji Inspektora Pracy, ten może na opornego pracodawcę nałożyć grzywnę w wysokości do 500 złotych.

Wolny czas od pracy w okresie wypowiedzenia robotnikowi.

Ministerstwo Opieki Społecznej uregulowało ostatnio sprawę stosowania zasad art. 475 Kodeksu Zobowiązańw odniesieniu do robotników. Wspomniany artykuł przewiduje, że w przypadkach, gdy rodzaj zajęcia przeszkadz apracownikowi w poszukiwaniu innej pracy, pracodawca zobowiązany jest po wypowiedzeniu pozostawić pracownikowi na jego żądanie odpowiedni ku temu czas, nie uszczuplając wynagrodzenia. Jeżeli czas ten nie jest określony ustawą, oznaczyć m ago inspektor pracy, a w braku tego w danej miejscowości — sąd. Powyżej przytoczony przepis art. 475 Kodeksu Zobowiązań ma zastosowanie również do robotników, których stosunek pracy uregulowany jest rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 o umowie o pracę robotników. W związku z wątpliwościami, jakie zasady powinny być przestrzegane przy stosowaniu wyżej przytoczonych przepisów Kodeksu Zobowiązań, Ministerstwo Opieki Społecznej udzieliło ostatnio odpowiednich wyjaśnień. W szczególności, jeśli chodzi o rługość czasu, jaki należałoby uznać za odpowiedni do poszukiwania przez robotnika innej pracy, to w tym względzie należy stosować odpowiednik z przepisów, dotyczących pracowników umysłowych. Zgodnie z art. 30 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 o umowie o pracę pracowników umysłowych czas ten wynosi przynajmniej 3 dni robocze miesięcznie. Słuszne jest wobec tego przyznanie robotnikowi półtora dnia wolnego od pracy, w okresie ustawowego 2-tygodniowego wypowiedzenia, z tym, żeby robotnik korzystł z tego czasu za uprzednim zawiadomieniem pracodawcy przynajmniej jeden dzień naprzód.

Wpływ rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia na urlop lub wynagrodzenie urlopowe.

Pracownik w razie natychmiastowego rozwiązania z jeg ostrony stosunku służbowego z przyczyn wymienionych w art. 32 rozp. o umowie o pracę pracowników umysłowych nie ma prawa ani do trzymiesięcznej odprawy, ani do żądania 3-mies. urlopu, ani też nie może domagać się zapłaty za brak urlopu. (Orz. z 6. IV. 1932. Rw. 470/32 O. S. P. XI, poz. 519).

W myśl art. 3 ustawy o urlopach w związku z artykułem 32 rozporządzenia o umowie o pracę pracown. umysł. pracownik traci prawo do urlopu niezależnie od

tego, czy nadużycie stanowiące podstawę zwolnienia miało miejsce przed wypowiedzeniem, czy po wypowiedzeniu posady i czy po stwierdzeniu nadużyć powodowi pozwolono przez pewien czas pracować. (Orz. z 14. X. 1931 C. 934/31).

W myśl art. 1 ustawy o urlopach do korzystania co rok z płatnego urlopu, mają prawo pracownicy „zatrudnieni na mocy umowy pracy". Skoro zatem pracownik został zwolniony z chwilą wymówienia przed upływem r. 1929, z jednoczesną wypłatą wynagrodzenia i w r. 1930 wcale w danym przedsiębiorstwie nie był zatrudniony, to stosunek najmu pracy został z nim rozwiązany i nie może stąd domagać się w roku 1930 ani urlopu, ani wynagrodzenia za niewykorzystany urlop. (Orz. z 21. VIII. 1930. C. 697/30. Podobnie Orz. z 17. IV. 1931 C. 96/31).

W razie rozwiązania umowy przez pracodawcę bez wypowiedzenia wskutek choroby pracownika, ciągnącej się dłużej niż 3 miesiące, pracownik traci prawo do urlopu na zasadzie art. 3 ustawy o urlopach. (Orz. z 4. V. 1933, C. 391/33.).

Skoro pracownik zwolniony został 31 maja 1929 na 11 miesięcy przed upływem terminu umowy zawartej na czas do 1 maja 1930, to sąd zasadnie uznawał zasądzając na rzecz tego pracownika wynagrodzenie za cały czas aż do wygaśnięcia umowy w myśl art. 39 rozporządzenia o umowie o pracę pracown. umysł., iż pracownikowi nie należy się wynagrodzenie za niewykorzystany urlop i powództwo jego w tej części oddalił, gdyż zasądzone wynagrodzenie pokrywa już należność z tytułu umowy w całości i także za urlop, który mógłby być udzielony podczas trwania stosunku umownego. Pracownik, który zawarł umowę na czas określony, mógłby domagać się dodatkowego wynagrodzenia, o ile urlop nie zostałby mu udzielony w czasie trwania umowy, co w danym przypadku nie zachodzi, gdyż pracownik za cały okres 11 miesięcy wolny od pracy otrzymuje już wynagrodzenie. (Orz. z 9. II. 1932, C. 1520/31. Zb. Urz. 1932, poz. 26).

Handel zagraniczny.

Możliwości eksportowe.

Bliższe informacje w poniższych sprawach uzyskać mogą zainteresowani eksporterzy w Państwowym Instytucie Eksportowym. Przy zgłoszeniu należy powołać się na odnośny numer. Firmy, które nie pozostawały dotychczas w bliższym kontakcie z Instytutem, winny nadesłać jednocześnie swe referencje.

Różne Firma palestyńska pragnie nawiązać kontakt z firmami zainteresowanymi eksportem wyrobów szklanych (szklanki, flaszki itp.), nawozów sztucznych, bieli synkowej, i litoponu. P/26039/4E/ID.

Artykuły chemiczne. Firma argentyńska interesuje się importem dwuchromianu sodu, chlorku boru. P/26428/47 ID.

Wódka. Firma indyjska interesuje się importem wódki. P/26329/95/ID.

Mydło toaletowe. Firma holenderska interesuje się importem pow. artykułu. Wzór do obejrzenia w Instytucie w godz. 8—10. P/26467/47/ID.

Konfekcja. Firma południowo - afrykańska pragnie zakupywać w Polsce pulowery i płaszcze męskie i chłopięce, knickersy i ubrania dla chłopców, adamaszki bawełniane i obrusy bawełniane. P/26003/34/M.

Rękawiczki i pończochy. Firmy angielskie pragną sprowadzać z Polski rękawiczki i wyroby pończosznicze. P/26052/64/M.

Tkaniny, skóry etc. Firma peruwiańska poszukuje kontaktów z pierwszorzędnymi firmami polskimi, pragnącymi eksportować do Peru tkaniny wełniane i bawełniane, skóry wszelkiego rodzaju, zarówno do wyrobu obuwia, jak torebek ręcznych oraz dla celów wojskowych, tornistry itp. P/25207/3. A/M.

Pończochy, tkaniny i inne. Firma angielska, sprowadzająca dotychczas towary z Czechosłowacji, pragnie zakupywać w Polsce damskie materiały wełniane, drukowane materiały jedwabne, damskie nowości jedwabne a zwłaszcza pończochy z jedwabiu sztucznego. P/26235/64/22/M.

Dywaniki. Firma indo-brytyjska interesuje się możnością importu z Polski dywaników z jedwabiu sztucznego z frendzelkami, w dużych ilościach, P/26331/46/M.

Stożki do kapeluszy i rękawiczki skórkowe. Firma holenderska poszukuje zastępstwa na sprzedaż stożków do kapeluszy oraz rękawiczek skórkowych, twierdząc, iż w branżach tych jest dobrze wprowadzona. P/26420/64/M.

Tkaniny bawełniane. Firma włoska, posiadająca zezwolenie przywozu na ten artykuł, poszukuje dostawców. P/26429/46/M.

Przędza lniana. Firma ryska interesuje się zakupem przędzy lnianej dla Stanów Zjednoczonych. P/26532/51/M.

Kosze. Firma amerykańska pragnie nabywać w Polsce kosze rybackie wiklinowe. P/25498/49/Sz.

Dalszy wzrost ujemnego salda bilansu handlowego Polski.

Bilans Handlu zagranicznego Polski i W. M. Gdańska we wrześniu r. b. wynosi:

przywóz 223.040 ton wartości 108.295.000 zł
wywóz 1.249.129 ton wartości 91.585.000 zł.

Saldo ujemne we wrześniu r. b. wynosi więc 16.710.000 zł.

Na ujemne saldo bilansu handlowego wpłynął poważnie przywóz towarów z Niemiec z tytułu likwidacji zamrożonych należności za tranzyt kolejowy przez Polskę. Przywóz tych towarów nie powoduje odpływu walut z Polski. Również nie wpływa na odpływ walut przywóz towarów w obrocie clearingowym, za które należność jest pokrywana wywozem towarów w okresach późniejszych.

W parównaniu do sierpnia r. b. wywóz zmniejszył się o 3.631.000 zł., a przywóz zwiększył się o 2.639.000 zł.

Transport.

Przewozy między Zaolziem a resztą Polski.

W komunikacji towarowej między stacjami położonymi na terenie Zaolzia a stacjami reszty Polski stosuje się łamany sposób obliczenia przewoźnego polegający na tym, że na odcinku pomiędzy stacjami Śląska Zaolzańskiego a dawnymi punktami granicznymi pod Cieszynem i Zebrzydowicami stosuje się taryfy kolei czechosłowackich, przewidziane dla obrotu wewnętrznego, na odcinku zaś między dawnymi punktami granicznymi

pod Cieszynem i Zebrzydowicami — a stacjami reszty Polski — taryfy P.K.P.: Część IB, 1, 2, 6 grupy: „W" lub „G".

Obszar ważności taryf specjalnych lub wyjątkowych taryfy towarowej P.K.P. obowiązujący od i do wszystkich stacyj P.K.P. rozszerza się na dawne punkty graniczne pod Cieszynem i Zebrzydowicami.

Obszar ważności taryf specjalnych i wyjątkowych o ograniczonym zakresie nadania lub przeznaczenia rozszerza się odpowiednio na dawne punkty graniczne pod Cieszynem i Zebrzydowicami, jeżeli zostały spełnione warunki stosowania tych taryf i jeżeli zachowany został przewidziany w tych taryfach kierunek przewozu.

Przewozy między stacjami Zaolzia.

Z dniem 11. X. 1938 r. weszło w życie zarządzenie Ministra Komunikacji w sprawie tymczasowego uregulowania komunikacji kolejowej na obszarze Śląska Zaolzańskiego oraz ze Śląskiem Zaolzańskim.

W komunikacji towarowej między stacjami Śląska Zaolzańskiego stosuje się do czasu wprowadzenia taryf polskich — taryfy wewnętrzne czechosłowackie obowiązujące w dniu 1. X. 1938 r.
Odprawa przesyłek odbywa się za polskimi listami przewozowymi.

Wprowadzenie zarządzenia, dotyczącego zakazu zaliczeń i zaliczek w gotowiźnie przy przesyłkach międzynarodowych.

W Nr. 43 poz. 553 Dziennika Taryf i zarządzeń Kolejowych ukazało się Zarządzenie Ministra Komunikacji, dotyczące zakazu zaliczeń i zaliczek w gotowiźnie przy przesyłkach międzynarodowych.

Zarządzenie postanawia, że stacje graniczne Rzeczypospolitej Polskiej i W. M. Gdańska nie będą przyjmowały przesyłek nadanych zagranicą, a obciążonych przez zaliczenia i zaliczki, z wyjątkiem przesyłek nadanych do przewozu na stacjach kolei zagranicznych do stacyj portowych w Gdyni i Gdańsku, a przeznaczonych do dalszego wywozu za morze.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 listopada 1938 roku.

W związku z powyższym ukazało się w tymże Dzienniku pod poz. 554 zarządzenie, wchodzące w życie również dnia 1 listopada r. b., postanawiające, że „przesyłki kierowane tranzytem przez porty niemieckie do stacyi kolei żelaznych na obszarze Rzeczypospoljtej Polskiej W. M. Gdańska, nie mogą być obciążone zaliczeniami i zaliczkami w gotowiznie" .

Pod poz. 556 tegoż Dziennika ukazało się jednocześnie zarządzenie, dotyczące zmiany Taryfy Polsko-Belgijskiej, postanawiające, że zaliczenia i zaliczki w gotowiznie dopuszcza się tylko w kierunku z Polski do Belgii i tylko we frankach belgijskich i belgach.

Różne.

Produkcja pirytów w Polsce.

Jak wiadomo — Kopalnia „Staszic" — w Rudkach koło Nowej Słupi — dostarcza krajowym fabrykom kwasu siarkowego i celulozy pirytów (a właściwie markazytów) w doskonałym gatunku. Zarówno jakość polskich pirytów jak i rozmiary ich wydobycia pozwalają na całkowite zaniechanie importu. Pewne zastrzeżenia wywołała niepewność co do zasobności złóż pirytowych; okazuje się jednak, że oprócz Rudek jeszcze i inne miejscowości w okolicach Nowej Słupi posiadają pokłady pirytów. Stworzenie innych jeszcze kopalni pirytów, oprócz „Staszica" będzie poważną zdobyczą techniczną i gospodarczą.

Projekt budowy wielkiej odlewni w Końskich.

Władze wojewódzkie zatwierdziły ostatnio projekt budowy i urządzenia nowej wielkiej odlewni w Końskich, która ma zatrudnić około 300 robotników.

Odlewnia ta łącznie z warsztatami i halami fabrvcznymi ma być zbudowana według nowoczesnych wymogów techniki. Przewidziana jest ona dla produkcji materiałów budowlanych.

Należy również zaznaczyć, że przemysł żelazny żelazny w powiecie koneckim, zwłaszcza, jeżeli chodzi o dział produkcji pieców żelaznych itp. pracuje obecnie ze znacznym nasileniem. Jedynie fabryki narzędzi rolniczych wstrzymały dalszą fabrykację.

Podjęcie produkcji nowego przyspieszacza dla przemysłu gumowego.

Przemysł Chemiczny „Boruta" S. A. donosi nam, że uruchomił normalną produkcję przyspieszacza dla przemysłu gumowego p. n. „Rezinol T" (dwusiarczek czterometylotiuramu), odpowiadającego w zupełności niemieckiemu „Vulcacit T" i „Thiuram".

Aparatura S. A. „Boruta" jest przystosowana do wyprodukowania ilości, mogących zaspokoić całkowicie zapotrzebowanie rynku wewnętrznego na ten artykuł.

Dalszy spadek bezrobocia w Polsce.

Spadek bezrobocia w Polsce postępuje w dalszym ciągu. Na dzień 15-go września rb. zarejestrowano na terenie całego kraju 210 tysięcy bezrobotnych, wobec 211 tys. tys. w dinu 1 września, 226 tys. 1 sierpnia rb. i 261 tys. 1 lipca rb.

W porównaniu ze stanem z 15 wrześnuia roku 1937, liczba bezrobotnych jest o blisko 43 tys. mniejsza.

Zmniejszenie się cyfry bezrobotnych zawdzięczać należy trwającemu nadal ożywieniu w budownictwie i na robotach publicznych oraz zwiększeniu się produkcji przemysłowej. Obliczany przez Instytut Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen wskaźnik produkcji przemysłowej osiągnął w sierpniu rb. (przy podstawie rok 1928 — 100) 120,8 wobec 117,9 w miesiącu poprzednim, wzrósł więc i 2,5%. Wzrost produkcji w stosunku do sierpnia 1937 r. wynosi 5 i ½%.

Uiszczanie opłat za składowanie towaru w magazynach.

Na podstawie rozporządzenia (Dz. Ust. R. P. Nr. 8, poz. 88 z dnia 4. II. 1936 r.) Urząd Morski inkasuje w okresach dwutygodniowych należność za składowanie towaru, a niezależnie od tego — jeżeli należności te nie zostaną zgłoszone w ciągu 2 dni od daty wystawienia rachunku — Urząd Marski pobiera odsetki za zwłokę w wysokości 9% p. a. Należności te oraz odsetki pobierane są od firmy, administrującej danym magazynem Urzędu Morskiego bez względu na to, czy właściciel towaru jest znanym, czy też towar leży w magazynie do dyspozycji właściciela towaru, na razie jeszcze nieznanego.

Wydawnictwa.

KALENDARZ DLA PRACOWNIKÓW FIZYCZNYCH.

Instytut Spraw Społecznych w Warszawie, ul. Wilcza 1. przystąpił do wydawnictwa „Kalendarza dla robotników" na rok 1939.

Instytut dąży do tego, aby kalendarz stał się dla robotnika polskiego istotnie potrzebny, aby dawał mu możliwie dużo materiału do myślenia oraz pożyteczne informacje, i przyczyniał się do podniesienia jego poziomu kulturalnego.

Kalendarz podzielony został na 7 części — odpowiadających 7-miu dniom tygodnia. Każdy dzień tygodnia poświęcony został odrębnemu zagadnieniu, które możliwie najlepiej dostosowane jest do charakteru dnia. W każdym z działów będzie możliwie jak najwięcej praktycznych wiadomości.

Pewna ilość kartek przeznaczona został ana zapiski. Poza tym na pierwszych 10-ciu stronach kalendarza będą podane wiadomości o Polsce i różne praktyczne informacje.

Wreszcie w kalendarzu ogłoszone będą konkursy dla robotników i ich dzieci.

Kalendarz na 1939 rok będzie zawierał dużo praktycznego materiału instrukcyjnego i propagandowego, tak że zaopatrzenie weń wszystkich robotników przedsiębiorstwa może ułatwić zarówno akcję bezpieczeństwa pracy, jak i ogólną akcję wychowawczo-kulturalną, mającą na celu podniesienie stanu organizacyjnego przedsiębiorstwa.

Objętość kalendarza wyniesie około 120 stron formatu A6. Ilustracji będzie z górą sto. Wydrukowany będzie w dwóch kolorach.

Ceny kalendarza.

Przy zamówieniu: od	1— 9	egzemplarzy	po 50 gr	za sztukę
„	10— 49	„	„ 40 „	„ „
„	50— 99	„	„ 30 „	„ „
„	100—499	„	„ 27 „	„ „
„	500 wzwyż	„	„ 25 „	„ „

Do powyższych cen dochodzą koszty opakowania i przesyłki.

Rozpowszechnienie kalendarza wśród personelu pracowniczego zakładów jest ze wszech miar wskazane i ze swej strony zalecamy P. T. Członkom nabycie kalendarzy dla robotników.

SPRAWOZDANIE IZBY P.-H. W POZNANIU ZA ROK 1937.

Ukazało się drukiem doroczne Sprawozdanie Izby Przem.-Handl. w Poznaniu, zawierające dużo interesującego materiału o położeniu gospodarczym wielkopolski.

KONGRES BEZPIECZEŃSTWA PRACY.

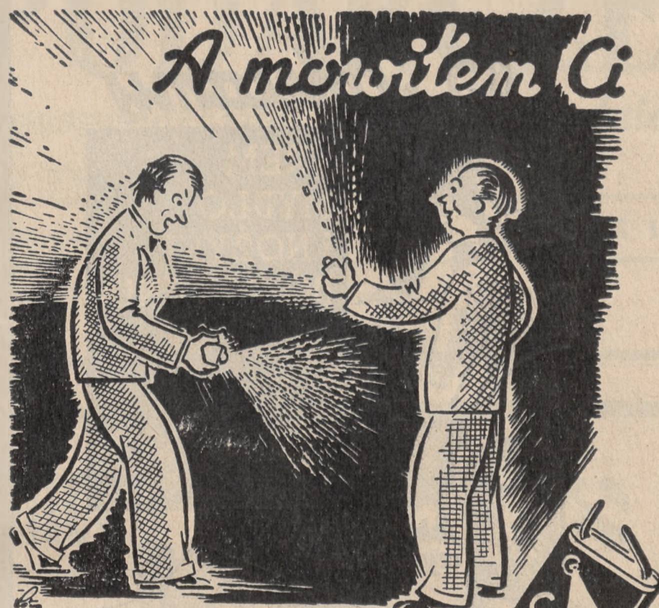
Dwutomowa praca pod pow. tytułem, opracowana i wydana przez Instytut Spraw Społecznych w Warszawie, obrazuje w sposób bardzo jasny i plastyczny poważny już dorobek Polski na polu zagadnienia bezpieczeństwa pracy, a w szczególności zapoznaje dokładnie z przebiegiem Kongresu Bezpieczeństwa Pracy (w Warszawie 9—11 kwietnia 1938).

Pierwszy tom pracy zawiera referaty i sprawozdania z akcji bezpieczeństwa pracy. Przy lekturze tego tomu zapoznają się czytelnicy z wielu doświadczeniami w oddawna prowadzonej już akcji i każdy może tu znaleść wiele pożytecznych rad, które może zastosować w pracy na własnym odcinku.

Tom drugi zawiera przebieg obrad kongresu i wnioski. Tu znalazło miejsce przedstawienie bardzo interesujących dyskusyj na Kongresie, omówienie możliwości pracy na polu bezpieczeństwa pracy, oraz ustalenie konkretnych wytycznych w tym kierunku.

Zapoznanie się z powyższym wydawnictwem możemy gorąco zalecić wszystkim przemysłowcom.

Redakcja i Administracja: Rzeczypospolitej 1. — Czcionkami Drukarni Wydawniczej Fr. Krajna, Spółka z o. o., Poznań, ul. Strzałowa 2 a.
Redaktor odpowiedzialny: Dyrektor Franciszek Łyczywek.